

Účetnictví

(nejen)
pro střední školy

1. díl

Daniela Šlézarová

3 MAJETEK

Podnik ke své podnikatelské činnosti potřebuje různé prostředky (provozní budovy, výrobní stroje, dopravní prostředky, zásoby, nábytek, peněžní prostředky apod.), pomocí nichž vyrábí či poskytuje služby. Souhrn těchto prostředků, které podnik při své činnosti používá, se nazývá **obchodní majetek**.

Účetnictví na majetek nahlíží ze dvou hledisek:

1. z hlediska jeho formy – tedy z pohledu složení obchodního majetku,
2. z hlediska zdrojů – ze kterých byl majetek financován.

3.1 ZÁKLADNÍ ČLENĚNÍ MAJETKU PODNIKU

Majetek podniku se člení na:

- dlouhodobý majetek (DM),
- oběžný majetek (OM).

3.2 DLOUHODOBÝ MAJETEK

K němu je zařazen takový majetek, který slouží v podniku dobu delší než jeden rok, během používání neztrácí svou původní formu, postupně se pouze opotřebovává. Toto opotřebení je vyjádřeno **odpisy**. Členíme ho na:

- Dlouhodobý hmotný majetek (DHM),
- Dlouhodobý nehmotný majetek (DNM),
- Dlouhodobý finanční majetek (DFM).

Dlouhodobý hmotný majetek

U tohoto majetku rozlišujeme:

1. **Movitý majetek** – k němu řadíme samostatné movité věci a soubory movitých věcí s dobou použitelnosti delší než jeden rok a jejich oceněním **vyšším než 80 000 Kč** (od roku 2021 uvedena tato hranice v zákoně o daních z příjmů) – jsou to např. stroje, automobily, výrobní zařízení, technologické linky apod. Tento majetek se odepisuje (dáváme jej do nákladů postupně po zákonem stanovenou dobu).
2. **Nemovitý majetek** – je pevně spojen se zemí, mohou to být např. pozemky, budovy, stavby bez ohledu na výši jejich ocenění, vodní nádrže a rybníky apod.

Dlouhodobý nehmotný majetek

Základní charakteristikou je jeho nemateriální povaha, jedná se o majetek, který v podstatě nelze uchopit. Doba použitelnosti je **delší než 1 rok** a jeho ocenění je **vyšší než 60 000 Kč**.

Patří sem například software, ocenitelná práva (patenty, licence, ochranné známky...), goodwill (rozdíl mezi tržní hodnotou firmy a skutečným majetkem sníženým o závazky), povolenky na emise, nehmotné výsledky výzkumu a vývoje (návrhy konstrukcí, prototypů apod.).

Dle novely zákona o dani z příjmu platné od 1. 1. 2021 byla tato kategorie (a tedy i daňové odpisování tohoto majetku) zrušena; na tento fakt budou navázány i odpisy účetní, které budou plně daňově uznatelné.

▲ Příklad movitého dlouhodobého hmotného majetku – technologická strojní linka.

▲ Orná půda je typickým nemovitým majetkem zařazeným do dlouhodobého hmotného majetku.

▲ Software, zdrojové kódy programů a softwarových nástrojů – to vše spadá do dlouhodobého nehmotného majetku podniku.

Náležitosti vedení peněžního deníku

Zapísování v peněžním deníku si klade tyto základní cíle:

1. zajistit údaje pro zjištění daňového základu,
2. zajistit evidenci o peněžních prostředcích v pokladně a na bankovním účtu,
3. poskytnout podklady pro podrobnější analýzu výdajů a příjmů pro potřeby řízení a kontroly hospodárnosti.

Forma vedení peněžního deníku

Forma, způsob a technika vedení peněžního deníku není předepsána. Podnikatel si ho vede takovým způsobem a formou, aby v deníku byly v časové posloupnosti zaznamenány všechny hospodářské operace příjmů a výdajů peněz, které při podnikání nastaly a jsou podloženy průkazným dokladem.

Možnou podobu peněžního deníku vidíte na následujícím obrázku.

Datum	Doklad	Text	Pokladna		Bankovní účet		Průběžné položky		Příjmy daňové	Výdaje daňové	Příjmy nedaňové	Výdaje nedaňové
			příjem	výdej	příjem	výdej	příjem	výdej				
a	b	c	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Do deníku se zapisují hospodářské operace **na základě příjmových či výdajových pokladních dokladů a bankovních výpisů**. Nezapísejí se zde tedy platby, které zachycují hospodářské operace (např. faktura vydaná – účtujeme až skutečný pohyb peněz v okamžiku zaplacení).

Rozlišování mezi daňovými a nedaňovými příjmy a výdaji

Pro zjištění daňového základu podnikatel musí rozlišit všechny své příjmy a výdaje na ty, které podléhají a které nepodléhají zdanění. Tento problém řeší zákon o daních z příjmů, v němž jsou uvedeny příklady daňových a nedaňových příjmů a výdajů. Nejsou zde vyjmenovány všechny druhy, které mohou díky různorodé činnosti podniků nastat, a záleží dále už jen na podnikateli, zda si své, především daňové, výdaje (snižující jeho základ daně) obhájí při kontrole jako náklad související s podnikáním.

Následující tabulka poskytuje přehled daňových a nedaňových příjmů a výdajů.

Daňové příjmy	Nedaňové příjmy
tržby z prodeje výrobků, zboží, služeb	osobní vklady podnikatele
náhrady od pojišťoven	přijaté dotace
přijaté zálohy	přijaté úvěry, půjčky
prodej firemního majetku, zásob...	nadměrný odpočet DPH přijatý od FÚ
Daňové výdaje	Nedaňové výdaje
nákup materiálu, zboží	splátky úvěru, půjček
placené úroky z úvěru	výběry pro osobní spotřebu podnikatele
bankovní poplatky	nákup dlouhodobého majetku (DHM nad 80 tis. Kč)
zaplacené zálohy na nákup majetku, materiálu...	odvod DPH – platba FÚ
mzdy vyplácené zaměstnancům	reprezentace
zdravotní a sociální pojištění placené za zaměstnance	dary *)
provozní režie (nákup kancelářských potřeb, cestovné, nájem, inzerce, právnické služby, opravy, údržba, energie, telefonní hovory, nákup drobného majetku), silniční daň, daň z nemovitostí.	platba daně z příjmu FO, nesmluvní pokuty a penále
	sociální a zdravotní pojištění podnikatele

*) Dary jsou odčitatelnou položkou snižující daňový základ až v daňovém přiznání. Musí být použity na uznatelné účely (charita, věda...) v minimální hodnotě 1 000 Kč (nebo 2 % základu daně) a maximálně do výše 15 % daňového základu.

4 Evidence podnikatelské činnosti živnostníků

Tabulka hodnot vzorové evidence průběžných položek (zadání na předchozí straně):

Číslo	Datum	Účetní doklad	Text	Pokladna		Bankovní účet		Průběžné položky		Příjmy zahrn. do ZD	Výsledek
				příjem	výdej	příjem	výdej	příjem	výdej		
a	b	c	d	1	2	3	4	5	6	7	
1	12.11.	PPD	Výběr peněz z běžného účtu (BÚ)	100 000					100 000		
2	15.11.	VBÚ	Výběr peněz z BÚ potvrzen				100 000	100 000			
3	3.12.	VPD	Odvod peněz z pokladny na BÚ		250 000			250 000			
4	15.12.	VBÚ	Odvod peněz na BÚ potvrzen			250 000			250 000		
Celkem				100 000	250 000	250 000	100 000	350 000	350 000		

Správnost určení daňové a nedaňové platby v evidenci peněžního deníku

Do peněžního deníku se platby zapisují na základě pokladních dokladů a bankovních výpisů.

Pamatujte: Nejdůležitějším krokem pro zaúčtování v peněžním deníku je správné určení, zda se jedná o daňovou, či nedaňovou platbu.

PŘÍKLAD VEDENÍ DAŇOVÉ EVIDENCE V PENĚŽNÍM DENÍKU

Podnikatel vede daňovou evidenci a v lednu nastaly v jeho firmě níže uvedené účetní případy, které zaúčtoval do peněžního deníku.

Vzorový příklad

Číslo	Účetní doklad	Datum	Text	Částka
1	VBÚ/0	1. 1.	Počáteční stav na běžném účtu (BÚ)	500 000 Kč
2	PPD/1	4. 1.	Výběr hotovosti z BÚ	200 000 Kč
3	VPD/1	8. 1.	Zaplaceno nájemné za pronájem provozovny	25 000 Kč
4	VBÚ/1	11. 1.	Zaplacena faktura dodavateli za nákup zboží	140 000 Kč
5	VBÚ/1	11. 1.	Zúčtování výběru hotovosti z BÚ	200 000 Kč
6	VPD/2	13. 1.	Zaplaceno občerstvení zaměstnancům	2 000 Kč
7	VPD/3	15. 1.	Zaplacena silniční daň finančnímu úřadu	3 000 Kč
8	VPD/4	15. 1.	Výplata dlužných mezd zaměstnancům za měsíc prosinec	46 000 Kč
9	VBÚ/2	18. 1.	Odběratel nám zaplatil námi vydanou fakturu (za prodej zboží)	340 000 Kč
10	VPD/5	19. 1.	Nákup nářezového stroje *)	90 000 Kč
11	VBÚ/3	21. 1.	Zaplacena faktura dodavateli za nákup zboží	150 000 Kč
12	VBÚ/3	21. 1.	Výběr podnikatele pro osobní spotřebu	10 000 Kč
13	VBÚ/3	21. 1.	Banka podnikateli poskytla úvěr a jeho částku připsala na BÚ	200 000 Kč
14	PPD/2	22. 1.	Tržba v hotovosti za prodej zboží	220 000 Kč
15	VPD/6	26. 1.	Nákup razítka	300 Kč
16	VPD/7	26. 1.	Nákup počítače v hotovosti	19 000 Kč
17	VPD/8	28. 1.	Úhrada nákupu zboží v hotovosti	34 000 Kč
18	VBÚ/4	31. 1.	Úhrada faktury za spotřebovanou energii	15 000 Kč
19	VBÚ/4	31. 1.	Zaplaceny poplatky za vedení účtu	600 Kč
20	VBÚ/4	31. 1.	Zaplaceny úroky z poskytnutého úvěru	500 Kč

*) Poznámka: od roku 2021 je limit pro zařazení do DHM stanoven na 80 000 Kč.

Následné správně vyplněné účetní případy v peněžním deníku:

Číslo	Datum	Účetní doklad	Text	Pokladna		Bankovní účet		Průběžné položky		Příjmy zahrn. do ZD	Výdaje odčitat. od ZD	Příjmy nezah. do ZD	Výdaje neodčít. od ZD
				příjem	výdej	příjem	výdej	příjem	výdej				
a	b	c	d	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	1.1.	VBÚ/0	Počáteční stav na BÚ			500 000							
2	4.1.	PPD/1	Výběr hotovosti z BÚ	200 000					200 000				
3	8.1.	VPD/1	Zaplaceno nájemné za provozovnu		25 000						25 000		
4	11.1.	VBÚ/1	Zaplacena faktura dodavatelů				140 000				140 000		
5	11.1.	VBÚ/1	Zúčtování výběru hotovosti z BÚ				200 000	200 000					
6	13.1.	VPD/2	Zaplaceno občerstvení		2 000								2 000
7	15.1.	VPD/3	Zaplacena silniční daň		3 000						3 000		
8	15.1.	VPD/4	Výplata mezd zaměstnancům		46 000						46 000		
9	18.1.	VBÚ/2	Tržba za zboží od odběratele			340 000				340 000			
10	19.1.	VPD/5	Nákup nářezového stroje		90 000								90 000
11	21.1.	VBÚ/3	Zaplacena faktura dodavatelů				150 000				150 000		
12	21.1.	VBÚ/3	Výběr pro osobní spotřebu				10 000						10 000
13	21.1.	VBÚ/3	Úvěr od banky připsán na BÚ			200 000						200 000	
14	22.1.	PPD/2	Tržba za zboží od odběratele	220 000						220 000			
15	26.1.	VPD/6	Nákup razítka		300						300		
16	26.1.	VPD/7	Nákup počítače v hotovosti		19 000						19 000		
17	28.1.	VPD/8	Nákup zboží v hotovosti		34 000						34 000		
18	31.1.	VBÚ/4	Úhrada faktury za energii				15 000				15 000		
19	31.1.	VBÚ/4	Zaplaceny poplatky za vedení BÚ				600				600		
20	31.1.	VBÚ/4	Zaplaceny úroky z úvěru				500				500		
Celkem				420 000	219 300	1 040 000	516 100	200 000	200 000	560 000	433 400	200 000	102 000

4.3 SHRUTÍ ZÁKLADNÍCH ZÁSAD PRO VEDENÍ DAŇOVÉ EVIDENCE

- Podnikatelé zanášejí příjmy a výdaje do jednotlivých řádků tehdy, kdy dojde k jejich „naplnění“. Pokud tedy například provedete službu či práci a vydáte na ni fakturu, do daňové evidence zanesete příjem (datum příjmu) z této práce až tehdy, co vám bude faktura proplacena (peníze dorazí na běžný účet).
- Příjmy i výdaje lze do evidence zanášet klidně i hromadně a přeházeně. V podstatě nezáleží na tom, jestli příjmy z června zanesete do evidence v srpnu nebo září. Příjem z června ale musí vždy nést skutečné červnové datum (i když byl do evidence přidán v září). Koncem kalendářního roku musí být

Přehled knih daňové evidence:

- **Deník příjmů a výdajů** – zachycuje pohyb peněz v pokladně a na bankovním účtu.
- **Karty dlouhodobého majetku** – evidence dlouhodobého majetku a odpisových plánů, karty leasingu.
- **Skladové karty zásob** – slouží k evidenci a sledování pohybu zásob.
- **Kniha pohledávek** – evidence vydaných faktur a dalších pohledávek a jejich úhrady.
- **Kniha závazků** – evidence došlých faktur a dalších závazků a jejich úhrady.
- **Evidence rezerv** – zaznamenává tvorbu a čerpání zákonných rezerv.
- **Evidence úvěrů a půjček** – evidence úvěrů a půjček a jejich splátek.
- **Mzdová evidence** – evidence zaměstnanců, mzdové listy.
- **Kniha jízd** – evidence jízd dopravních prostředků, které byly použity pro podnikání.
- **Pomocná evidence k DPH** – plátcí DPH evidují DPH na vstupu (většinou nákup) a na výstupu (většinou prodej).

Cvičení
č. 19

ZÁZNAM ÚČETNÍCH PŘÍPADŮ DO PENĚŽNÍHO DENÍKU

Zadání: Podnikatelka paní Nová v letošním roce zahájila podnikání – kadeřnictví. Během sledovaného období nastaly níže uvedené účetní případy. Pokuste se uvedené účetní případy zaúčtovat do peněžního deníku a vypočítat daňový základ.

Číslo	Účetní doklad	Datum	Hospodářská operace	Částka
1	PPD/1	1. 1.	Vklad hotovosti osobních prostředků do podnikání	100 000 Kč
2	VPD/1	2. 1.	Nákup kadeřnických potřeb (šampony ad.) a zboží do kadeřnictví	93 000 Kč
3	FAP/1	3. 1.	Faktura přijatá za nákup křesla (bude zaplacená v termínu splatnosti) *)	81 200 Kč
4	PPD/2	5. 1.	Tržba za kadeřnické služby	33 000 Kč
5	FAP/2	9. 1.	Faktura přijatá za nájemné (bude zaplacená v termínu splatnosti)	12 000 Kč
6	PPD/3	10. 1.	Tržba z prodeje vlasové kosmetiky	13 000 Kč
7	PPD/4	12. 1.	Přijatá půjčka v hotovosti od známého	60 000 Kč
8	VPD/2	12. 1.	Nákup drobného vybavení provozovny	23 500 Kč
9	VBÚ/1	14. 1.	Vklad osobních prostředků podnikatele do banky	110 000 Kč
10	VBÚ/1	14. 1.	Zaplacena faktura č. 1 za kadeřnické křeslo	81 200 Kč
11	VBÚ/1	14. 1.	Odvod zálohy na sociální a zdravotní pojištění podnikatelky	5 000 Kč
12	VBÚ/1	14. 1.	Zaplacena faktura č. 2 za nájemné	12 000 Kč
13	PPD/5	18. 1.	Tržby za kadeřnické služby	51 000 Kč
14	VPD/3	19. 1.	Zaplaceno za inzerci služeb v novinách	500 Kč
15	VPD/4	22. 1.	Částečná splátka půjčky od známého	10 000 Kč
16	VPD/5	25. 1.	Nákup hygienických potřeb	500 Kč
17	VPD/6	26. 1.	Převod peněz z pokladny na bankovní účet	20 000 Kč
18	FAP/3	28. 1.	Faktura přijatá za nákup vlasové kosmetiky	25 000 Kč
19	PPD/6	29. 1.	Tržba za kadeřnické služby	50 000 Kč
20	VBÚ/2	31. 1.	Vyúčtování převodu peněz z pokladny na účet	20 000 Kč
21	VBÚ/2	31. 1.	Zaplacena faktura č. 3 za kosmetiku	25 000 Kč
22	VBÚ/2	31. 1.	Bankovní poplatky za vedení účtu	30 Kč

K záznamu účetních případů využijte předtisk peněžního deníku na následující straně (nebo originálního sešitu peněžního deníku – upřesní vyučující).

*) Poznámka: od roku 2021 je limit pro zařazení do DHM stanoven na 80 000 Kč.

V rozvahových položkách mohou vzniknout 4 základní typy změn:

1. aktiva i pasiva se snižují o stejnou částku: $A- P-$
2. aktiva i pasiva se zvyšují o stejnou částku: $A+ P+$
3. změna aktiv – jedno A se zvýší a jiné A se sníží: $A+ A-$
4. změna pasiv – jedno P se zvýší a jiné P se sníží: $P+ P-$

Po všech změnách musí být zachováno pravidlo $A = P$.

Vzorový
příklad**PŘÍKLAD ZMĚN V ROZVAHOVÝCH POLOŽKÁCH****Nákup materiálu na fakturu:**

$A +$ (přírůstek materiálu)

$P +$ (přírůstek závazku dodavatelům)

Nákup materiálu za hotové:

$A +$ (přírůstek materiálu)

$A -$ (úbytek peněz v pokladně)

Splátka úvěru z BÚ:

$A -$ (úbytek peněz z BÚ)

$P -$ (snížení úvěru)

Z úvěru zapláceno dodavatelům:

$P +$ (navýšení úvěru)

$P -$ (snížení závazku k dodavatelům)

Vzorový
příklad**PŘÍKLAD SESTAVENÍ ROZVAHY, ZMĚNY AKTIV A PASIV V ROZVAZE, KONEČNÁ ROZVAHA**

Zadání: Pan Novák a pan Horák založili společnost DEVO, s. r. o., zabývající se výrobní činností.

Do podnikání vložili:

Pan Novák 300 000 Kč peněžní vklad na běžný účet v bance, pan Horák 200 000 Kč peněžní vklad do pokladny a 90 000 Kč nepeněžitý vklad ve formě počítače.

Základní kapitál společnosti je tedy 590 000 Kč.

Účetní případy:

1. přijatá faktura za nákup materiálu 100 000 Kč,
2. společnost si sjednala v bance půjčku ve výši 400 000 Kč a ty jí byly připsány na bankovní účet,
3. úhrada dlužné faktury dodavatelům za materiál z bankovního účtu 100 000 Kč,
4. společnost nakoupila materiál za peníze v hotovosti z pokladny ve výši 20 000 Kč.

Úkoly:

1. Sestavení počáteční rozvahy.
2. Znázornění vlivu jednotlivých účetních případů na rozvahové položky ($A+$, $A-$, $P+$, $P-$).
3. Sestavení konečné rozvahy po zachycení jednotlivých účetních případů.

1. Sestavení počáteční rozvahy:

AKTIVA	Počáteční rozvaha	PASIVA
Běžný účet	300 000 Kč	Základní kapitál
Pokladna	200 000 Kč	590 000 Kč
Počítač	90 000 Kč	
Aktiva celkem	590 000 Kč	Pasiva celkem
		590 000 Kč

2. Účetní případy a jejich vliv na rozvahové položky:**a) Přijatá faktura za nákup materiálu 100 000 Kč:**

Závazky vůči dodavateli $P + (\text{přírůstek závazku})$
 Materiál na skladě $A + (\text{přírůstek materiálu})$

b) Společnost si sjednala v bance půjčku ve výši 400 000 Kč a ty jí byly připsány na bankovní účet:

Závazek vůči bance $P + (\text{přírůstek závazku})$
 Bankovní účet $A + (\text{přírůstek na bankovní účet})$

c) Úhrada dlužné faktury dodavatelům za materiál z bankovního účtu 100 000 Kč:

Bankovní účet $A - (\text{úbytek peněz na bankovním účtu})$
 Závazky vůči dodavatelům $P - (\text{úbytek závazku})$

d) Společnost nakoupila materiál za peníze v hotovosti z pokladny ve výši 20 000 Kč:

Peníze v pokladně $A - (\text{úbytek peněz v pokladně})$
 Materiál na skladě $A + (\text{přírůstek materiálu na sklad})$

3. Sestavení konečné rozvahy:

AKTIVA		Konečná rozvaha		PASIVA
Běžný účet	600 000 Kč	Základní kapitál		590 000 Kč
Pokladna	180 000 Kč	Závazky vůči bance – úvěr		400 000 Kč
Počítač	90 000 Kč			
Materiál na skladě	120 000 Kč			
Aktiva celkem	990 000 Kč	Pasiva celkem		990 000 Kč

SESTAVENÍ KONEČNÉ ROZVAHY
**Cvičení
č. 24**

Zadání: Rozvaha firmy VATRO, a. s., vykazovala k 31. 12. tohoto roku následující rozvahové položky:

dopravní prostředky: 1 000 000 Kč
 zboží na skladě: 600 000 Kč
 stroje: 400 000 Kč
 peníze v pokladně: 300 000 Kč
 bankovní účty: 200 000 Kč
 závazky vůči dodavatelům: 300 000 Kč
 pohledávky k odběratelům: 35 000 Kč
 základní kapitál: ? (hodnota neuvedena, bude předmětem zjištění v úkolu)

Účetní případy:

1. nakoupeno zboží v hotovosti a převzato na prodejnu 30 000 Kč,
2. bankou byl povolen krátkodobý úvěr a z něj bylo zapláceno dodavatelům 40 000 Kč,

Účtování DPH

K záznamu pohybu daně z přidané hodnoty slouží **účet 343 – DPH**.

MD	343 – DPH	D
DPH na vstupu (nákupy), tj. VPD a FAP		DPH na výstupu (tržby), tj. PPD a FAV

1. Daň na vstupu (DPH při nákupu):

- plátce má nárok na odpočet daně při nákupu zboží, služeb, DHM (na vstupu);
- účtuje se jako pohledávka za FÚ.

2. Daň na výstupu (DPH při výstupu):

- při prodeji výrobků, zboží a poskytovaných služeb má plátce DPH povinnost připočítat k ceně svých výkonů daň DPH;
- účtuje se jako závazek vůči FÚ.

Daňové přiznání

Sestavuje se měsíčně nebo čtvrtletně podle výše obratu účetní jednotky. Zároveň se společně s kontrolním hlášením elektronicky posílá na finanční úřad.

Účetní jednotka porovná výši daně na vstupu a výši daně na výstupu, zjistí, zda má daňovou povinnost nebo nadměrný odpočet.

Odvod DPH finančnímu úřadu se účtuje na účtech **343 – DPH / 221 – Běžný účet**.

Vrácení nadměrného odpočtu se účtuje na účtech **221 – Běžný účet / 343 – DPH**.

Poznámka: Problematice daní, tedy daňové legislativě, přehledu jednotlivých typů daní, jejich platbám apod., se věnuje např. server Finanční správy. *)

Vzorový
příklad

ÚČTOVÁNÍ DPH

Zaúčtujte následující účetní případy:

1. FAP za provedené opravy, jestliže:

- cena bez daně je 13 000 Kč,
- DPH 21 % je 2 730 Kč,
- celkem: 15 730 Kč.

2. FAV za zpracování účetnictví, jestliže:

- cena bez daně je 33 200 Kč,
- DPH 21 % je 6 972 Kč,
- celkem: 40 172 Kč.

3. Prostřednictvím VPD zapláceno za nákup kancelářských potřeb (předložen paragon) s celkovou částkou 450 Kč a sazbou DPH 21 %.

Poznámka: Účtujeme jako spotřebu materiálu.